

Стенографски дневник

НА

5. заседание

Четвъртък, 4 ноември 1943 г.

Открито в 16 ч. 10 м.

Председателствувал председателят Христо Калфов.

Секретари: Димитър Сараджов и Атанас Цветков.

СЪДЪРЖАНИЕ

Стр.

Стр.

Съобщения:

Телеграма от Нейно Величество Царицата до председателя на Народното събрание в отговор на изпратената й такава по случай именния й ден. (Прочитане от председателя)

Отпуски 41
Законопроекти 41
Проекторешение 41

Дневен ред:

Проекторешения:

1. За оставане в тежест на Българската народна банка разликата между означения в 8. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 15 септември 1943 г., протокол № 128, курс и тоя, обявяван от същата банка. (Приемане) 41

2. За одобряване на указ № 76, от 26 октомври 1943 г., обнародван в „Държавен вестник“, брой 246, от 1 ноември 1943 г. (Приемане) 42

Говорили: Ангел Стоянов 42
Спас Ганев 42

3. За одобряване на 5. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 27 октомври 1943 г., протокол № 153, относно освобождаването от акциз спирта, който военната фабрика в гр. Казанлък ще достави през 1944 г. за свои нужди. (Приемане) 43

4. За одобрение наредбите и постановленията на Министерския съвет, които подлежат на одобрение от Народното събрание съгласно чл. 2 от закона за бързо уреждане неотложни въпроси в освободените земи, издадени от 12 юли 1943 г. до 28 октомври 1943 г. (Приемане) 43
Говорил: Петко Стайнов 44

Законопроект за разрешаване на министъра на войната да поеме задължение за нуждите на народната отбрана в размер на 9.925.000.000 лв., платими за повече от три бюджетни години. (Първо четене) 44

Говорили: Никола Мушанов 44
М-р Дочо Христов 46
Михаил Йовов 46
Петко Стайнов 47
Найден Андреев 49

Дневен ред за следващото заседание 50

Председател Христо Калфов: (Звъни) Има нужният брой народни представители. Отварям заседанието.

(Отсъствуват: Александър Симов Гитов, Божил Петров Працилов, Георги Миков Ничов, Георги п. Стефанов Пролагов, Деню Георгиев Котев, Деню Панев Чолаков, Димитър Атанасов Арнаудов, Иван Василев Петров, Иван Борисов Батембергски, Косю Христов Анев, Марин Иванов Тютюнджиев, Найден Райнов Маринов и Филип Димитров Махмудиев)

(Става прав) Г-да народни представители! По случай тезоименния ден на Нейно Величество Царицата, на отправената й от мое и ваше име поздравителна телеграма, получих следната телеграма-отговор: „Господин Христо Калфов, Председател на Народното събрание, София.

Сърдечно благодаря Вам и на народните представители за изказаните ми на именния ми ден любезни честитки и хубави пожелания, които ме много затрогнаха в дълбоката ми скръб.

Иоанна“. (Ръкоплескания)

Ето и текстът на телеграмата, с която получих от Нейно Величество Царицата поздравлението:

„Нейно Величество Царицата, Лвово, София.

От името на народните представители и от мое име поднасям на Ваше Величество най-почтителни и сърдечни поздрави по случай именния ден на Ваше Величество.

Молим Всевисшния да Ви дари здраве, бодрост и дълголетие за радост, опора и безгранична закрила над толкова много обичните от целия български народ Ваши свещени пожелания и тия безутешни за всички ни дни след голямата загуба на Августейския Ви Съвмест.

Христо Калфов, Председател на Народното събрание.“ (Ръкоплескания)

Има да направя следните съобщения.

Разрешен е отпущ на следните г-да народни представители: Атанас Попов — 1 ден, Васил Чобанов — 1 ден, Георги Полетафаров — 3 дни и Стефан Керкенецов — 1 ден.

Постъпили са:

От Министерството на вътрешните работи и народното здраве — законопроект за изменение и допълнение на чл. 12 от закона за разрешаване на Столичната голяма община да сключи заем от Българската народна банка в размер на 290.000.000 лв. и за уреждане на отношенията с Електрическото дружество за София и България във връзка с откупуване на концесията на същото дружество („Държавен вестник“, брой 156, от 19 юни 1941 г.)

От същото министерство — законопроект за изменение и допълнение на закона за фонд „Лечебни сгради“.

От Министерството на търговията, промишлеността и труда — проекторешение за наемане на чужд поданик на държавна служба по особен договор по ведомството на Държавните мини.

Законопроектите и проекторешението ще бъдат разглеждани на г-да народните представители и поставени на дневен ред.

Минавам на точка първа от дневния ред:

Одобрение на проекторешението за оставане в тежест на Българската народна банка разликата между означения в 8. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 15 септември 1943 г., протокол № 128, курс и тоя, обявяван от същата банка.

Моля г-н докладчика да го прочете.

Докладчик д-р Георги Рафаилов: (Чете)

„МОТИВИ

към проекторешението за оставане в тежест на Българската народна банка разликата между означения в 8. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 15 септември 1943 г., протокол № 128, курс и тоя, обявяван от същата банка

Г-да народни представители! Въз основа на чл. 22 от закона за длъжностите, цензовете, заплатите и възнагражденията на държавните служители е взето от Министерския съвет постановление № 8, от 15 септември 1943 г., протокол № 128, според което, на чина от 1 септември 1943 г.: 1) заплатите и други парични възнаграждения на всички длъжностни лица от всички министерства с местослужение в Хърватско да се изплащат в местна валута на страната, като Българската народна банка ще продава тази местна валута по курс 100 крони за 30 лв.; 2) всички веществени разходи за същите учреждения да се изплащат по курса, определен в т. 1. Така определеният с постановлението курс е по-нисък от тоя, обявяван от Българската народна банка. Отпускането валута от банката на казаните длъжностни лица и учреждения в Хърватско, естествено, ще се отрази на чистата печалба на същата, която пък, съгласно закона за Българската народна банка, се внася по редовния бюджет на държавата. За тъй намаляване на печалбата на Българската народна банка, което става за задоволяване на държавни нужди, даване един вид в аванс част от следваемата се за държавата чиста печалба на банката и за да се съгласува тая операция

на банката с нейния устройствен закон, необходимо е да се получи одобрението на Народното събрание. С тук приложеното проекторешение се иска, щото разликата между означения в 8. постановление на Министерския съвет курс и тоя, обявяван от Българската народна банка, да остане в тежест на последната, което, моля ви, г-да народни представители, да обсъдите и гласувате.

Гр. София, октомври 1943 г.

Председател на Министерския съвет,

министър на финансите: Д. Божилов

РЕШЕНИЕ

за оставане в тежест на Българската народна банка разликата между означения в 8. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 15 септември 1943 г., протокол № 128, курс и тоя, обявяван от същата банка

Разликата между означения в 8. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 15 септември 1943 г., протокол № 128, курс и тоя, обявяван от Българската народна банка, остава в тежест на последната само до края на настоящата година. Ако Българската народна банка приключи с загуба сметките си за настоящата година, въпросната разлика ще ѝ се внесе от бюджета на държавата.

Председател Христо Калфов: Които г-да народни представители приемат проекторешението за оставане в тежест на Българската народна банка разликата между означения в 8. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 15 септември 1943 г., протокол № 128, курс и тоя, обявяван от същата банка, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Минаваме на точка втора от дневния ред:

Одобрение на проекторешението за одобряване на указ № 76, от 26 октомври 1943 г., обнародван в „Държавен вестник“, брой 246, от 1 ноември 1943 г., относно откриването на три държавни пътнически автомобилни линии.

Моля г-н докладчика да го прочете.

Докладчик д-р Георги Рафаилов: (Чете)

„МОТИВИ

към проекторешението за одобряване на указ № 76, от 26 октомври 1943 г., обнародван в „Държавен вестник“, брой 246, от 1 ноември 1943 г.

Г-да народни представители! За да може да се създаде редовно и сигурно пътническо съобщение между Добрич—Силистра, Стралджа—Търговище и София—Рилския манастир, наложи се да се открият държавни пътнически автомобилни линии.

Но тъй като за тези линии не са предвидени никакви кредити в бюджета на Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството за 1943 бюджетна година, а гласуването на таква от Народното събрание би забавило откриването на тия автомобилни линии, то по силата на чл. 126 от конституцията необходимите за целта кредити се разрешиха с указ № 76, от 26 октомври 1943 г., обнародван в „Държавен вестник“, брой 246, от 1 ноември 1943 г.

Като имате пред вид горното, моля, г-да народни представители, да разгледате и гласувате предложеното проекторешение.

София, ноември 1943 г.

Председател на Министерския съвет,

министър на финансите: Д. Божилов

РЕШЕНИЕ

за одобрение на указ № 76, от 26 октомври 1943 г., обнародван в „Държавен вестник“, брой 246, от 1 ноември 1943 г.

Параграф единствен. Одобрява се указ № 76, от 26 октомври 1943 г., обнародван в „Държавен вестник“, брой 246, от 1 ноември 1943 г.

Председател Христо Калфов: Има думата народният представител г-н Ангел Стоянов.

Ангел Стоянов: (От трибуната) Г-да народни представители! Заемам трибуната за малко, за да кажа няколко думи по представеното ни за одобрение проекторешение за одобряване на указ № 76, от 26 октомври т. г., публикуван в „Държавен вестник“, брой 246, от 1 ноември т. г., с който се разрешава кредит от 675.000 лв. за откриване нови държавни автомобилни пътнически линии Добрич—Силистра, Стралджа—Търговище и София—Рилския манастир.

Аз ще направя няколко констатации въобще по нашите автомобилни пътнически линии в освободените български земи и ще дам няколко препоръки за автомобилните линии в Южна Добруджа.

Преди всичко, г-да народни представители, дължа да изкажа благодарност към правителството и по-специално към министъра на благоустройството за големите грижи и усилия, които се ползват, за да бъдат свързани с автомобилни линии онези населени места в освободените български земи, които не са свързани с железопътни линии. И тази похвала отправям не от куртоазия, тя е израз на чувствата, които носят в душите си жителите в тези освободени български земи за всеотдайните грижи и големите материални жертви на българската държава за тях, за да могат те да стигнат старите предели на царството в материалния и културен възход, да се приравнят с жителите от старите предели на царството.

Г-да народни представители! В освободените земи досега са установени от българската държава следните автомобилни линии:

Скопие—Кюстендил — започнала да функционира на 2 септември 1942 г. с пет нови автомобилни коли, при един път от 131 км. дължина; Битоля—Охрид — открита на 3 октомври 1942 г. с три коли първоначално, отпосле увеличени на пет, при дължина на пътя от 73 км.; и най-после Момчилград—Гюмюрджина, открита на 27 май 1943 г. с четири коли при дължина на пътя от 65 км.

Г-да народни представители! По тези три линии за времето от 2 септември 1942 г. до 30 септември 1943 г. са пропътвани 596.261 км. и са обслужени 210.000 български граждани. Брутният приход от тези линии възлиза на 32.635.517 лв., разходът на 15.463.894 лв. и печалбата е 17.171.623 лв. В разхода се включват горивните материали, издръжката на персонала и амортизацията на колите. Ако тези линии не бяха държавни, а бяха експлоатирани от частни лица, ще трябва да се спадне една сума от 7.776.243 лв., която частните лица щяха да платят като наем за тези линии и за вноски в някои фондове. И тази сума, като се спадне, пак остава една чиста печалба от тези три линии на сума 9.385.383 лв.

Г-да народни представители! В Южна Добруджа досега е открита само една държавна автомобилна линия. Линията почва от Варна, минава през Балчик, Каварна, Шабла и стига до с. Блатница. Дълга е 106 км. Наредването на г-н министъра на благоустройството за откриване на тази линия е било дадено на 27 ноември 1942 г.

От сумата 675.000 лв., която се иска като тримесечен кредит до края на годината за новите три автомобилни пътнически линии, ще се разходва и за автомобилната линия Силистра—Добрич, която има дължина 97 км. Аз предполагам, че тази линия, макар че кредитът се иска за три месеца, ще може да се открие най-рано към 1 декември, защото колите още не са готови и много мъчно могат да се набавят гуми и други някои съоръжения. Моля г-н министъра на благоустройството да нареди, щото тая линия, вместо да минава само от Силистра до Добрич, да минава и през Варна—Балчик—Добрич. Сега населението от Балчик и околната, за да отиде в Добрич, трябва да мине през Варна. Ще ми се възрази, че има частен автомобилен рейс. Вярно е това, но поради оскъднявата на бензин и на гуми, г-да народни представители, този рейс е много нередовен и пътуването е спрян, тъй както от няколко месеца е спрян да се пътува и по частния автомобилен рейс Силистра—Добрич.

Г-да народни представители! Бих помолил г-н министъра на благоустройството да спре за малко вниманието си и върху пътя Силистра—Русе, защото, когато Дунавът замръзне и пътищата се заснежат, положението там става непоносимо. Един от нашите колеги беше казал, че тая област като че ли се намира далеч на хиляди километри от нас и не можем с месеци да имаме абсолютно никаква връзка с нея.

Г-да народни представители! Аз знам следния случай. Миналата година пътници, тръгнали от Силистра за Русе като свидетели по някои дела, са били принудени да спрат в Тутракан и 15 дни не са могли да мръднат оттам, защото пътят е бил много заснежен и е трябвало да се пътува под тунели от сняг. Вярно е, че дитно време Силистра—Русе се обслужват и с параходи, но когато замръзне Дунав, 4—5 месеца, този край е свършено откъснат. Вярно е, че сега има един частен автомобилен рейс, но и той, г-н министре, поради липсата на бензин и на гуми, редовно не извършва пътувания и населението през зимата ще бъде изложено на много рискове. Ако не може държавен автомобилен рейс да бъде открит сега за Силистра—Русе през Тутракан, бих помолил г-н министъра на благоустройството да има грижата, щото тази зима този шосе да се обслужва поне от два снегорина. Миналата година само с един снегорин се обслужваше пътят от Русе до Тутракан. Действително няма много снегорини. За цялото царство има само двадесет снегорина, от които 6 са на гъсеничен трактор, а 14 със странични крила, обаче крилата им още не са пристигнали и ще трябва да си служим само с плувници. Вярно е, че мъчно се внасят такива снегорини от чужбина, но за Добруджа, г-н министре, където заснежаванията са много големи за тая българска земя, която дава на нашето стопанство толкова много, за тая земя, която ние обичаме да наричаме житницата на България и за населението на която бившият министър-председател, сега регент, г-н д-р Богдан Филев, каза, че много малко иска от държавата, моля да се направи нещо в това отношение. Вие знаете, г-да народни представители, че Добруджа е една от най-спокойните области от нашето царство, че тя е един от най-здравите стълбове на нашата държава, с едно трудолюбиво и родолюбиво население. И ако трябва нещо да се даде на това население, аз бих молил г-да министрите, бих молил правителството, щото туй, което трябва да се даде на това население, да му се даде навреме, защото това население, както и регентът г-н д-р Богдан Филев каза, много малко иска. Щом като иска малко, дайте му го навреме, за да бъде доволен. (Ръкопляскания)

Председател Христо Калфов: Има думата народният представител г-н Спас Ганев.

Спас Ганев: (От трибуната) Г-да народни представители! Вземам думата по този указ не с оглед на това, дали има нужда от автомобилни линии или не, а за да спра вашето внимание на друг един въпрос. Съжалявам обаче, че трябва да спра вашето внимание върху този въпрос в отсъствие на г-н министър-председателя, който е и министър на финансите.

Както този указ, така и други укази са обосновани на чл. 126 от конституцията. Аз смятам, че в случая, както по този указ, така и по другите укази, не е имало налице условията, посочени в този член на конституцията. Ще си позволя да прочета и двата члена, на които се основава указът. Чл. 125 от конституцията гласи:

(Чете) „Ако би за свикването на Народното събрание да се срещнат важни спънки, то царят, по предложение на Министерския съвет, може да разреши заем до 3 милиона лева, с условие, че той ще се одобри в най-близкото Народно събрание.“ Чл. 126, който се цитира в настоящия указ, както и в другите укази, с които ще бъдете сезирани, гласи: (Чете) „За статии, за които не е бил отреден кредит, царят може, по ред и в показаните в предидущия 125 член случаи, да разреши разноски от парите на хазната, но тия всички разноски не бива да надминават един милион лева.“ Значи, за да се възползуваме от чл. 126, респективно чл. 47 от конституцията, изисква се да е налице невъзможността да се свика Народното събрание. Указът за този кредит излиза на 26 октомври т. г., а Народното събрание се свика на 28 октомври. Нуждата не е толкова належаща, неотложна, че да се прибегва два дена по-рано с указ да се разрешава кредит. Същият е случаят и за указа от 11 октомври.

Не е въпрос за сумите, нито за каква цел отиват те; въпросът е дали нуждата е толкова належаща, че се налага да се прибегне към чл. 126 и дали действително Народното събрание не е могло да бъде свикано. Факт е, че след два дена Народното събрание бе свикано.

Правилното е правителството да не се позовава на членове от конституцията, за приложението на които условия въобще липсват. Ако кредитът е за някоя неотложна нужда, то е друго. Ако на 26 октомври бе станало голямо нещастие и е необходимо до вечерта да се помогне, да се отпуснат пари, може да бъдат отпуснати не 2, не 3, не 5 милиона, а 50, 100 милиона лева, и вярвам, че не би се намерил разумен човек, който да не одобри действието на правителството въз основа на членове 125 и 126 от конституцията. Но за най-нормални нужди, за най-обикновени нужди, чието незадоволяване с един-два дена ни най-малко не би било катастрофално; за случаи, когато Събранието стои на разположение и може да бъде свикано и е свикано, защото указът за свикването му е вече издаден, да се прибегва към издаването на укази, смятам, че е неправилно.

Само тази бележка исках да направя и да помоля народните представители поне в тия случаи да държат за спазването на ония постановления на конституцията, които в днешните времена можем да спазим. (Някои ръкоплескат)

Председател Христо Калфов: Които г-да народни представители приемат проекторешението за одобрение указ № 76, от 26 октомври 1943 г., „Държавен вестник“, брой 246, от 1 ноември 1943 г., относно откриването на три държавни пътнически автомобилни линии, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на точка трета от дневния ред:

Одобрение на проекторешението за одобряване на 5. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 27 октомври 1943 г., протокол № 153, относно освобождаването от акциз спирта, който военната фабрика в гр. Казанлък ще достави през 1944 г. за свои нужди.

Моля г-н докладчика да го прочете.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„МОТИВИ

към проекторешението за одобрение на 5. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 27 октомври 1943 г., протокол № 153, относно освобождаването от акциз спирта, който военната фабрика в гр. Казанлък ще достави през 1944 г. за свои нужди

Г-да народни представители! Съгласно чл. 59, буква „в“, от наредбата-закон за държавните привилегии, акцизите и патентите, фабричният (неплодов) спирт, употребяван в индустрията, се облага с по 150 лв. акциз на един литър 100°.

На държавната военна фабрика в гр. Казанлък, при приготвяването на разните видове барути, и е необходим за през 1944 г. 150.000 литра чист спирт. За набавянето на това количество спирт поменатата фабрика трябва предварително да внесе на приход в държавното съкровище 22.500.000 лв. за акциз.

По този повод Министерството на войната, като излага предназначението на този спирт и че отпуснатият за същата цел спирт през текущата 1943 г. е освободен от плащане на акциза по силата на указ № 14, от 5 февруари 1943 г., моли, това количество чист спирт, което ще се употреби през 1944 г. от военната фабрика в гр. Казанлък за приготвяване на барути, да бъде освободено от заплащане на следущия се акциз.

Имайки пред вид изложеното, намирам, че искането на Министерството на войната е основателно и следва да се удовлетвори.

Като имате пред вид гореизложеното, имам чест да ви помоля, г-да народни представители, да разгледате и, ако одобрите, да гласувате предложеното ми проекторешение.

Гр. София, ноември 1943 г.

Председател на Министерския съвет, министър на финансите:

Д. Божилов

РЕШЕНИЕ

за одобряване на 5. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 27 октомври 1943 г., протокол № 153, относно освобождаването от акциз спирта, който военната фабрика в Казанлък ще достави през 1944 г. за свои нужди

Одобрява се 5. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 27 октомври 1943 г., протокол № 153, което гласи:

„Освобождава се от акциз по чл. 59, буква „в“, от наредбата-закон за държавните привилегии, акцизите и патентите чистият спирт, който военната фабрика в гр. Казанлък ще достави през 1944 г. за свои нужди“.

Председател Христо Калфов: Които приемат проекторешението за одобряване на 5. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 27 октомври 1943 г., протокол № 153, относно освобождаването от акциз спирта, който военната фабрика в гр. Казанлък ще достави през 1944 г. за свои нужди, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на точка четвърта от дневния ред:

Проекторешение за одобрение наредбите и постановленията на Министерския съвет, които подлежат на одобрение от Народното събрание съгласно чл. 2 от закона за бързо уреждане неотложни въпроси в освободените земи, издадени от 12 юли 1943 г. до 28 октомври 1943 г.

Моля г-н докладчика да го прочете.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„МОТИВИ

към предложението за одобрение на наредбите и постановленията на Министерския съвет, подлежащи на одобрение въз основа на чл. 2 от закона за бързо уреждане неотложни въпроси в освободените земи, издадени от 12 юли 1943 г. до 28 октомври 1943 г.

Г-да народни представители! С решение от 2 август 1943 г., обнародвано в „Държавен вестник“, бр. 171 от същата година, се одобриха всички наредби и постановления на Министерския съвет, подлежащи на одобрение въз основа на чл. 2 от закона за бързо уреждане неотложни въпроси в освободените земи, издадени от 18 март 1943 г. до 12 юли 1943 г.

Съгласно чл. 2 от същия закон следва да бъдат одобрени от Народното събрание и всички наредби и постановления на Министерския съвет, издадени от 12 юли 1943 г. до 28 октомври 1943 г.

Затова и на основание този член от цитирания закон следва XXV обикновено Народно събрание да се занимае с одобрението на всички наредби и постановления на Министерския съвет, издадени от 12 юли 1943 г. до 28 октомври 1943 г.

По тия съображения моля ви, г-да народни представители, да гласувате и приемете тук приложеното решение.

Гр. София, ноември 1943 г.

Министър на правосъдието: Д-р К. Партев

РЕШЕНИЕ

за одобрение на наредбите и постановленията на Министерския съвет, подлежащи на одобрение въз основа на чл. 2 от закона за бързо уреждане на неотложни въпроси в освободените земи, издадени от 12 юли 1943 г. до 28 октомври 1943 г.

Одобряват се наредбите и постановленията на Министерския съвет, подлежащи на одобрение въз основа на чл. 2 от закона за бързо уреждане неотложни въпроси в освободените земи, издадени от 12 юли 1943 г. до 28 октомври 1943 г.

СПИСЪК

на наредбите и постановленията на Министерския съвет, които подлежат на одобрение от Народното събрание съгласно чл. 2 от закона за бързо уреждане на неотложни въпроси в освободените земи, издадени от 12 юли 1943 г. до 28 октомври 1943 г.

23. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 3 август 1943 г., протокол № 110, с което се одобрява наредбата за облагане с данъци, такси и др. жителите на присъединените към нашата територия населени места поради изменение на граничната линия, „Държавен вестник“, бр. 175/1943 г.

29. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 3 август 1943 г., протокол № 110, с което се одобрява наредбата за освобождаване от всички държавни преки данъци и врѣхнини върху тях за 1943 г. жителите на населените места, присъединени към територията на царството през същата година, „Държавен вестник“, бр. 178/1943 г.

36. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 17 август 1943 г., протокол № 115, с което се одобрява да се отстъпят от държавата безплатно на църковните учреждения в освободените земи цялата покъщнина и други движими вещи от бившите югославски и гръцки такива учреждения, незаплатени досега, „Държавен вестник“, бр. 187/1943 г.

41. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 17 август 1943 г., протокол № 115, с което се одобрява законът за митниците, законът за митническата тарифа на вносните стоки, законът за тарифата на износните стоки и всички закони, които се прилагат във връзка с тях, се турят в действие от 15 юли 1943 г. в освободените през същата година земи, „Държавен вестник“, бр. 189/1943 г.

41. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 23 юли 1943 г., протокол № 106, с което се допълва 27. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 18 май 1943 г., протокол № 72, в смисъл, че разпоредбите на членовете 2 до 6 включително от закона за облекчение материалното положение на държавните, общинските и други служители в царството се въвежда в действие и за всички държавни, общински и други служители на публичната власт в Пиротска околия и в Жегненската и Орахската общини, Кумановска околия, „Държавен вестник“, бр. 214/1943 г.

20. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 20 юли 1943 г., протокол № 108, с което се разрешава да бъдат предадени на войсковите гарнизони в градовете Драма и Кавала, без заплащане, необходимите им материали, добити от съборените държавни постройки.

21. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 29 юли 1943 г., протокол № 108, с което се отстъпват безплатно на Шипската градока община материали от съборените по силата на чл. 280 от закона за благоустройството бивши еврейски сгради.

21. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 7 септември 1943 г., протокол № 125, с което се дава право на министъра на земеделието да разрешава извънредни ползвания от горите в Скопска и Битолска област, не подлежи на обнародване в „Държавен вестник“.

27. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 8 октомври 1943 г., протокол № 142, с което се изменя § 5, алинея четвърта, от 79. постановление на Министерския съвет за откриване на Държавния университет в Скопие — „Държавен вестник“, бр. 229/1943 г.

63. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 13 юли 1943 г., протокол № 102, с което се одобрява наредбата за жилищно настаняване на работници преселници в Беломорската област — „Държавен вестник“, бр. 164/1943 г.

9. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 13 юли 1943 г., протокол № 100, с което се разрешава да се назначават временно през 1943 г. в общините от освободените през 1941 г. земи за общински служители лица, които нямат изискувания се ценз по таблицата за длъжностите, цензовите и възнагражденията на общинските служители — „Държавен вестник“, бр. 161/1943 г.

62. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 16 юли 1943 г., протокол № 102, с което при приложението на наредбата на държавни недвижими имоти в Беломорската област, Македония и Западните покрайнини законът против спекулата с недвижими имоти няма действие — „Държавен вестник“, бр. 161/1943 г.

Председател Христо Калфов: Има думата народният представител г-н Петко Стайнов.

Петко Стайнов: (От трибуната) Г-да народни представители! Макар този законопроект да ни дава възможност да разискваме изцяло положението в новите земи, аз няма да направя преценка на положението в новите земи, защото очаквам да станат разисквания по този въпрос при разискванията по отговора на тронното слово, когато ще можем при една друга атмосфера да разгледаме въпроса за новите земи. Аз тук чисто и просто ще го искам някои обяснения от г-н министъра на правосъдието, който е внесъл този законопроект. Тия обяснения по-скоро би трябвало да даде г-н министърът на вътрешните работи, защото тия въпроси, които ще повдигна, са от компетентността на г-н министъра на вътрешните работи и на г-н министъра на външните работи.

Въпросът, който искам да повдигна, е следният. Тук се говори, че подлежат на одобрение някои наредби и постановления на Министерския съвет, съгласно чл. 2 от закона за бързо уреждане неотложни въпроси в освободените земи. Първият въпрос, на който ще се спра, е 23. постановление на Министерския съвет, взето в заседанието му от 3 август 1943 г., протокол № 110, с което се одобрява наредбата за облагане с данъци, такси и др. жителите на присъединените към нашата територия населени места, поради изменение на граничната линия, и вторият въпрос е постановление 41., където се казва: „В освободените през 1943 г. земи“. Аз бих искал да зная кои са тия освободени през 1943 г. земи. Аз видях преди 2 месеца в „Държавен вестник“, че се различават от българската държава имената на около 16 села от Бродска околия. Аз останах много учуден, като видях, че се различават 16 села, тъй като не зная досега в Народното събрание или в печата да ни е било съобщено, че от българската територия са взети 16 села.

Къде са отишли тия 16 села? Кой ги е присъединил? Кой е решил тия села, които са били дадени на България, да бъдат отнети сега от България и да бъдат присъединени към друга държава? Кой го е решил това нещо? Тук през нас минавало ли е подобно нещо? Не зная.

Видях също така, че към българската територия се присъединява едно село — селото Пешени, Охридско. И даже излезе една заповед на г-н министъра на вътрешните работи по този случай. Туй село Пешени, което беше на италианска територия до 1943 г., един ден, без да знаем кой кога е уговорил това и защо, съобщил се, че минава към българската територия и се присъединява към община Велегощи — една община в Охридска околия.

Действително в печата се съобщил за присъединяването към българската територия на туй село Пешени от 50 къщи, но в печата не се съобщил, че в замяна на туй село от 50 къщи ние дадохме 16 села на италианците. Защо ги дадохме? Каква беше тая сделка? Кога е сключена тая сделка между българското правителство и италианското правителство за отдаване 16 села срещу едно село? И то 16 села от Бродска околия, които са разположени на господстващи височини на нашата западна граница в Македония, за едно село!

Аз питам почитаемото правителство кога е направило тая сделка и смята ли то, че тя е една изгодна сделка за българската държава, след като по-рано е била установена граничната линия?

Ето въпросът, който искам да задам на българското правителство.

Председател Христо Калфов: Които приемат проекторешението за одобрение на наредбите и постановленията на Министерския съвет, подлежащи на одобрение въз основа на чл. 2 от закона за бързо уреждане неотложни въпроси в освободените земи, издани от 12 юли 1943 г. до 28 октомври 1943 г., моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме към точка пета от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за разрешаване на министъра на войната да поеме задължение за нуждите на народната отбрана в размер на 9.925.000.000 лв., платими за повече от три бюджетни години.

Моля г-н докладчика да го прочете.

Които приемат да бъдат прочетени само мотивите на законопроекта, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Борис Кисов: (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за разрешаване на министъра на войната да поеме задължение за нуждите на народната отбрана в размер на 9.925.000.000 лв., платими за повече от три бюджетни години

Г-да народни представители! Положението на война, в което се намират народите, налага особени грижи за снабдяване войската ни с необходимите ѝ оръжия, машини, припаси, машинни инсталации, запасни части, медикаменти и пр. Тъй като редовните бюджетни средства са недостатъчни за горната цел, налага се това да стане за сметка на особен кредит.

За да не се натоварят прекомерно обаче близките следващи бюджети, следва плащанията по този кредит да станат в продължение на повече от три бюджетни години.

Като имате пред вид горното, моля, г-да народни представители, да разгледате и гласувате приготвения за тази цел законопроект.

Гр. София, октомври 1943 г.

Председател на Министерския съвет,
министър на финансите: Д. Божилов

(ЗАКОНОПРОЕКТ

за разрешаване на министъра на войната да поеме задължение за нуждите на народната отбрана в размер на 9.925.000.000 лв., платими за повече от три бюджетни години

Чл. 1. Разрешава се на министъра на войната да поеме задължение в размер на 9.925.000.000 лв. за снабдяване на войската. В горната сума не се включват припадащите се лихви, за които министърът на войната може да поеме също задължение.

Задълженията да засягат последователно до петнадесет бюджетни години, за изплащане само лихви през 1943 и 1944 бюджетни години, а лихви и погашения през 1945, 1946, 1947, 1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956 и 1957 бюджетни години чрез полугодишни вноски.

Чл. 2. Министерският съвет определя кои от означените доставки в чл. 1 да стават по реда на чл. 120а от закона за бюджета, отчетността и предприятията и кои по обикновените начини, предвидени в същия закон.

Чл. 3. Българската народна банка извършва плащанията по този закон след предварително дадено съгласие от Върховната сметна палата. За така изплатените от Българската народна банка суми Министерството на войната издава едновременно на нейно име съкровищни бонове с годишна лихва, равна на официалния скonto процент на Българската народна банка, обаче в никой случай не повече от 5%, считано от датата на превода на сумите, до съответните пладежи, по предварително одобрени сметки за лихвите от Върховната сметна палата. Боновете могат да бъдат авансови и такива за изплащане стойността на изпълнени и редовно приети доставки, както и само за лихвите.

Съкровищни бонове за изплащане се издават и при всички доставки по този закон, които ще се извършват по обикновените начини от закона за бюджета, отчетността и предприятията.

При доставки по настоящия закон може да се уговарят и да се отпускат, по преценка на комисията, по чл. 120а от закона за бюджета, отчетността и предприятията, аванси срещу тези доставки в размер до 50% от стойността, по реда на забележката към чл. 66 от същия закон.

Разрешава се на Българската народна банка да увеличи процента, предвиден в забележката към чл. 35, п. 17, от устройствения й закон, до размер на поетите задължения, посочени в чл. 1 от настоящия закон.

Чл. 4. Необходимите кредити за изплащане издадените съкровищни бонове на така поетите задължения по този закон — погашения и лихви — се предвиждат ежегодно в бюджета на Министерството на войната от 1943 г. — само за лихвите, а от 1945 г. и за погашенията.)

Председател Христо Калфов: Има думата народният представител г-н Никола Мушанов.

Никола Мушанов: (От трибуната) Г-да народни представители! Не за пръв път в Народното събрание ние гласуваме кредити за въоръжение на българската армия. Но трябва да се признае, че кредит от 10 милиарда лева досега не ни е искан. Това е една много голяма сума. Безспорно, че ние живеем в такива времена, когато всички държави, които са застрашени и участвуват във войната, разходват много грамадни суми за своето въоръжение. Нима нищо чудно, че малката България, бедната България ще трябва да употреби последни усилия, за да може също така да въоръжи сво-

ята армия. Аз, по принцип, както не съм бивал досега, тъй и днес няма да бъда против гласуването на този кредит. Ние държим да бъдем въоръжени.

Законопроектът, който разглеждаме, носи подписа на министър-председателя, който е и министър на финансите, г-н Божилов. Ето защо аз смятам, че този законопроект трябваше да се разглежда в присъствието на министъра на финансите. Мене ми е чудно защо при краткото време, през което г-н министър-председателят ще отсъствува, не се е почакало два-три дни, за да се положи този въпрос тогава на разискване, когато той се върне. Аз разбирам, че военният министър е в състояние да знае добре нуждите на българската армия и да иска кредита, който е нужен, обаче гласуването на искания кредит повдига и други въпроси, които са във връзка с идните дни, може би най-тревожните и тежки дни, които има да живеем, когато може би да не сме в положение да диктуваме на събитията и когато поведително ще ни се налагат нуждите. Затова тъкмо в днешния ден при разискванията по този кредит г-н министър-председателят трябваше да е на мястото си, за да можем ние да повдигнем всичките ония въпроси, които са свързани не само с въоръжението на армията, но въобще с мощта на българската държава, морална, духовна и материална, пред вид на тежките и съдбоносни дни, които идат.

Г-да народни представители! Във връзка с този законопроект аз искам само няколко въпроса да задам на г-н министъра на финансите.

Ние гласуваме няколко милиардни кредити. Изпълнени ли са всичките доставки, които ние сме поръчали? Ако те са изпълнени, много добре — никой от нас не би съжалявал, че действително кредитите, които сме гласували, са отишли на място и нашата армия е въоръжена. Но ако доставките са изпълнени, има ли нужда сега от такъв голям кредит от 10 милиарда лева? Този е първият въпрос.

Вторият въпрос е, че според постановлението на чл. 3, алинея трета, от този законопроект, 50% от стойността на доставките може да се плати в аванс. Но може би поръчките ще станат наведнаж, както вярвам, че ще станат, и в такъв случай ще трябва да се плати една грамадна сума. Обаче имаме ли сигурност, че като платим в аванс половината от стойността на поръчките, те ще бъдат доставени? Ако досега имаме неизпълнени много доставки, няма ли опасност и сега да не се изпълнят тия доставки? Аз бих желал г-н министърът на финансите да бъде тук, за да ни каже какво мисли по тези въпроси.

Аз бих казал, че въпросът не е толкова спешен, та да не може да закъснее разрешаването му два дена, докато се завърне г-н министър-председателят. Аз не зная защо нашият министър на финансите, така скрупулозен, тъй внимателен по всички въпроси, които се дебатират тук, е могъл да абдикира по такъв голям въпрос, и да остави, когато се искат 10 милиарда лева, да се дебатира в Народното събрание в негово отсъствие, когато не е на мястото си.

Христо Статев: Защо слагате така въпроса, когато Вие най-добре разбирате тия неща?

Никола Мушанов: Аз ще Ви кажа на Вас да мълчите, защото не Ви питам какви убеждения имате по въпроса. Това са мои убеждения, които, като народен представител, изказвам от трибуната на Народното събрание.

Христо Статев: Вие, г-н Мушанов, знаете много добре как стои въпросът.

Защо го свързвате с личността на г-н министъра на финансите, когато тук има цяло правителство? Откъде накъде това нещо?

Никола Мушанов: Защото Вие не знаете каква е ролята на министър-председателя.

Христо Статев: Аз не зная, пък Вие знаете!

Никола Мушанов: Тогава, като знаете, нямате право да се лигавите пред мене.

Христо Статев: Аз не се лигавя.

Никола Мушанов: Вие се лигавите.

Христо Статев: Вие се лигавите.

Председател Христо Калфов: (Звъни)

Христо Статев: Лигавене е, когато сериозен човек говори тъй. Ако действително моментите са така сериозни, както ги схващате, най-малко на Вас прилича да ровите тия въпроси. Тук ли искате да Ви се каже какво е купено? Елате в комисията, заинтересувайте се, ще Ви се каже.

Никола Мушанов: Аз ще искам да чуя не тук, г-н Статев, но аз мога да повдигна тия въпроси. И аз зная какво приказвам и защо приказвам. Но много ми е чудно, защо сте убоден от тази работа Вие.

Христо Статев: Не съм убоден, но съм смутен, че тъкмо един бивш министър-председател и бъдещ такъв, за Ваша чест, може да повдига тези въпроси.

Никола Мушанов: Благодаря за честта, но...

Христо Статев: Разбира се, да си върнем комплиментите.

Никола Мушанов: ...ако имате такова зачитане към мене, поне не трябваше да правите днес този апостроф.

Христо Статев: Винаги съм имал зачитане и само от зачитане направих този апостроф.

Никола Мушанов: Благодаря за това зачитане. Бих предпочел да не ме зачитате по този начин.

Г-да народни представители! Да оставим тия апострофи. Не са времената за апострофи, нито аз съм от тия, които не знаят, че по тези въпроси дебати не може да станат публично. И асфь заключението ми щеше да бъде такова — законопроектът да отиде в комисията и там съответният министър да даде нужните обяснения. Аз ще ви кажа по-нататък, защо не трябва министърът на войната да иска да мине тоя кредит сега, когато министърът на финансите, който иска тоя кредит, го няма, е във от страната. Защото около тоя чисто технически въпрос за поръчки от Военното министерство, имаме въпрос финансов, имаме и въпроси от голямата политика.

Всички сме за въоръжението на българския народ и на българската армия. Чули ли сте някой тук в разстояние на четири години да е гласувал против кредит за Военното министерство? Не сте чули. Значи, не можете да обвинявате никого от народните представители в недоброжелателство, а най-малко мен, защото аз досега съм гласувал всички кредити за армията. Но не е там въпросът. Нима мислите, че не е в правото на Народното събрание да иска да контролира как стават разходите, къде стават разходите, тона, което се харчи за българската армия, харчи ли се действително, непосредствено за засилване военната мощ на българската армия и на българската държава или не? Тогава защо сме контрола? Каква тайна има, та да не можем да кажем на министъра на войската, че ние, които много щедро даваме исканите суми за въоръжението на нашата армия — всички разбираме, че трябва да се дават — искаме да знаем отиват ли действително сумите по предназначението си, няма ли разхищение за работи, които нямат връзка с приката цел — засилването на българската армия? Защо да не можем да кажем това? Защо сме тогава народни представители и контрол?

Г-да народни представители! Днес казват, че една държава може да воюва само тогава, когато е готова за тотална война, когато е подготвена за такава война. А тоталната война не изисква само въоръжение на армията с технически средства. Въпросът за мощта на една държава, за да бъде годна да се бори, е много комплициран. Той обгръща и стопанството, обгръща и политиката, обгръща цялостния живот на държавата. И аз искам да запitam днес — и затуй исках да бъде тук министър-председателят, пред когото да повдигна тоя въпрос и да ми отговори — българската държава подготвена ли е сериозно за тия дни, които идат? Дадохте ли на българския народ всичко, което иска, за да го сплотите и направите силен за утрешния ден, защото той е, който ще се бие с всички тези технически средства, с които го снабдяваме?

Напоследък у нас се разрешиха две кризи. Аз говорих по регентската. Ще говоря и по правителствената, когато ще се разисква по въпроса тук. Бих говорил и сега, ако г-н министър-председателят беше тук. Но аз питам, употребих ли всички средства, които трябва да употребим, за да засилим народа си, да го обединим, да го направим годин, силен, мощен за утрешния ден, когато трябва да бъдем единни? Или правителството, което се създаде, представлява ли нужната сила в тази страна за утрешните лоши, тежки дни? Какво струва само въоръжението на една армия чрез кредитите, които гласуваме, ако имаме един разединен, омалямоушен народ и едно правителство, което в днешните тежки дни не е в положение да може да се справи с въпросите?

Г-да народни представители! Аз свършвам, защото ми се чини, че ще имам друг случай да говоря по-дълго по тези въпроси, но бих молил г-н министъра на войната, законопроектът да се изпрати в комисията.

Таско Стоилков: Законопроектът мина в комисията, г-н Мушанов. Там се дадоха обширни разяснения и комисията го прие.

Никола Мушанов: Аз не зная да е свиквана комисията.

Таско Стоилков: Мина през комисията.

Никола Мушанов: Тогава, значи, поставяте все колата пред волоните. Аз зная, че най-напред става дебатирание на първо четене и след туй законопроектът се изпраща в комисията. Вие сте разгледали законопроекта в комисията, преди да дойде на първо четене тук. Това е ваша работа, но аз бих помолил г-н министъра на войната, законопроектът да се изпрати в комисията.

Таско Стоилков: Законопроектът мина през комисията по Министерството на войната.

Сирко Станчев: Как може да мине, бе бай Таско.

Таско Стоилков: Говори се. Мина. Свърши се.

Сирко Станчев: Не си прав.

Таско Стоилков: През нашата комисия мина.

Сирко Станчев: Не може да мине, докато не е минал през Парламента на първо четене.

Таско Стоялков: Не може да мине, но мина. Защото е военен кредит, затова мина.

Д-р Георги Липовански: През бюджетарната комисия законопроектът не е минал.

Никола Мушанов: Аз искам законопроектът да се изпрати в комисията, за да се дадат там нужните обяснения. Може би там да се дадат и някои обяснения, които тук не могат да се дадат — и аз признавам, че не е тъй. Нека изчакаме да се върне г-н министърът на финансите — аз не вярвам, че е нужна такава бързина, в едно-две заседания да се гласува този кредит — за да може въпросите да се изяснят.

Г-да! Нека да оставим тия закачки, които си правим обикновено. Аз имам съзнанието, че дните, които преживяваме, не са за закачки; аз имам съзнанието, че по тези въпроси няма място за амбиции и за дразнене помежду ни; аз имам съзнанието, че живеем най-трагичните дни и може би от утре или другиден всички ще ги почувствуваме, и ще трябва, като представители на българския народ и като българи, всички много сериозно да се замислим върху въпросите.

Ето защо, като завършвам, аз бих молил г-н министъра на войната да се съгласи, законопроектът да се изпрати в комисията, където бихме могли да кажем мнението си.

Председател Христо Калфов: Има думата г-н министърът на вътрешните работи и народното здраве.

Министър Дочо Христов: Г-да народни представители! Вземам думата само за да обясня, че законопроектът не е минал през бюджетарната комисия, а е минал през комисията по Министерството на войната, където само е разяснено какво представлява той. Формалното разглеждане на законопроекта ще стане в бюджетарната комисия. Естествено, там ще се дадат всички обяснения, които са необходими, и ония народни представители, които желаят, ще дойдат да ги чуят.

Аз обаче се ползвам от случая, за да протестирам, че г-н Мушанов идва тук публично да обвинява г-н министър-председателя и министър на финансите, че е абдикирал от дълга си, като е турен този законопроект на дневен ред в негово отсъствие. Аз мисля, че ние всички знаем много добре какво не е г-н министър Божилов онези, който ще абдикира от дълга си, че той е онези, който винаги е бил на поста си и най-добросъвестно е изпълнявал дълга си. Няма абдикиране тук, г-н Мушанов, а има само едно желание да се търси повод за спорове между Вас и г-н Божилов. Аз дължа да заявя, че г-н министър-председателят и министър на финансите и в този момент изпълнява пак един дълг, който ние всички го разбираме много добре, а най-добре го разбира г-н Мушанов.

А колкото се отнася за това, че ние сме имали разединен и омаломощен народ, както казва г-н Мушанов, струва ми се, че за това разединение и за липсата на едно пълно единение вината трябва да търсим най-напред у г-н Мушанов и хората около него. (Ръкоплескания)

Никола Мушанов: Това обединение, което искам, няма да прилича на вашето, то ще бъде по-сOLIDНО.

Председател Христо Калфов: (Звъни) Има думата народният представител г-н Михаил Йовов.

Михаил Йовов: (От трибуната) Г-да народни представители! Вземам думата не за да ви увещавам да гласувате внесените от правителството законопроект за извършен кредит за нуждите на Министерството на войната — кредит, който е нужен за извършени вече поръчки — защото мисля, че XXV обикновено Народно събрание не се е нуждало досега от някой много голям увещания, когато се е касало за народната отбрана. В своя 4-годишен период на законодателство то, по предложение на правителството, гласува много други извънредни кредити в голям размер за народната отбрана, без много увещания, но о много въздушевание ръководено единствено от здравето разбиране, от здравето схващане за народната отбрана и от твърдата решимост да я осъществи, въпреки всичко, въпреки стеснителните условия на българската действителност.

Тъкмо на това последното обстоятелство аз искам да приключа, г-да народни представители, вниманието ви, а именно на здравето ви схващане и на твърдата ви решимост да изградите народната ни отбрана. Аз искам да привлека вниманието ви върху това и да изтъкна, че то е една характерна проява на новия режим, на който ние служим, на новото време, в което живеем, една характерна проява, която аз изтъквам не за да хваля който и да бъде, а за да я посоча за поука на идните след нас поколения, проява, на която ние дължим днес това — да имаме една добре снабдена и добре въоръжена войска, която ще изиграе достойно своята роля и ще приготви в утрешния ден повече благополучие на българския народ, ако тя бъде съответно подкрепена от силите на народа ни.

Г-да народни представители! Беше време, и то болно време, неотдавна, преди десетина години, когато българската държава фактически бе разделена на няколко малки държавици по количеството на министерствата и по количеството на партиите, които властуваша. Тези държавици се управляваха независимо една от друга. Техните бюджети не се определяха по действителните им нужди, а се определяха по важността и значението на личностите, които ги възглавяваха. Министерството на войната, което обикно-

вено се възглавяваше от военно лице, често пъти биваше оцелявано и бюджетите му биваха намалявани за сметка на другите министерства.

Недейте се удивлява, г-н Мушанов. Тъкмо във ваше време беше това.

Никола Мушанов: Не е истина това! Няма правителство, което да не е давало за Военното министерство.

Михаил Йовов: Беше се дошло до положение, когато българската войска не беше снабдена, военните складове бяха опустели, бяха изпразнени, на пушка и оръжие се падаха по няколко десетки патрони и снаряди — поне туй знам и несериозно е да се възражава на него — а обектото и другите снабдявания бяха в крайно ограничени количества.

Никола Мушанов: Не искам да ви закачам, а сериозно искам да ви кажа, г-н генерале: дайте си отчет за друго едно положение — че не само на Министерството на войната, но и на другите министерства не се даваше, защото държавата нямаше средства, не разполагаше със средства.

Председател Христо Калфов: (Звъни)

Михаил Йовов: Ако, г-да народни представители, това страшно положение, което съществуваше и в което аз живях като войник във войската, до 1930 г. беше някак си допустимо и оправдано поради снеснителните клаузи на договора за мир, то след 1930 г. то беше необяснимо и, бих казал, съвсем неоправдано.

На това страшно положение, рожба на порочни партизански режими, се туря край, както ви е известно, г-да народни представители, на 21 април 1935 г., когато големият човек, когото съдбата ни отне, големият човек, когото ние оплакахме и когото ние никога няма да забравим, в своя исторически манифест от същата дата произнесе историческите думи: „Няма вече връщане назад към миналото“, и с тези думи положи началото на новия законен безпартиен режим. От този момент, г-да народни представители, се измениха условията, преоцениха се ценностите и всред тия преоценки и въоръжената сила зее своето място, тя доби своята стойност, почнаха да се полагат сериозни грижи за нея. Тези грижи се изразяваха в кредитите, които почнаха да се отпускат и които достигнаха до няколко милиарда лева. Всички правителства на новия режим наистина отпускоха такива кредити, но никога това ясно схващане и твърдата решимост да се изгради здраво народната ни отбрана, не бяха провеждани тъй настойчиво и тъй упорито, както от правителството на г-н проф. Филев, и особено от неговия финансов министър, днешен министър-председател, от днешния Парламент още. Поради това дейността на това правителство и на Парламента ще останат паметни в политическата история на страната, защото, покрай решителните завоевания в другите области на живота, новият режим създаде една добре въоръжена, една добре снабдена войска, която се оформи и доби физиономията на модерна войска, която ще изиграе достойно своята роля на Балканите.

Г-да народни представители! Българската войска, рожба на новото време, уверен съм, ще изиграе своята роля и ще достигне своите задачи. Поради това тя трябва да бъде още подкрепена материално и морално. Тя няма да се смути от изненадите, от събития, които стават близко и далеч от нея. Тя ще трябва да внуши вяра в българския народ в утрешния щастлив ден на България.

Г-да народни представители! Българската войска ще се покаже достойна за задачите, които ѝ се възлагат и които, както чухме от тронната реч, са да пази мира на Балканите и границите на обединена България — граница, която отговарят на нейния ръст и на нейната историческа мисия.

Известно е, че нашата войска никога не е гонила лука да разрешава големите проблеми на света, нито пък да се меси в конфликти на големите сили, които сами ще си ги разрешат. Тя всякога е скъпила своето, тя всякога го е пазила и не е търсила чуждото. Тя всякога е живеела със съзнанието, че е истинската пазителка на Балканите, върху които е доведен нейният народ от неговите велики прадеди и върху които, поставен срещу завистта от Запад и коварството от Юг, той е калил своя дух за борба. Тоя дух българската войска, сигурен съм, ще прояви, когато нуждите на момента ще изискват това. Тази войска заслужава, както досега, да бъде подкрепена материално, а така също и морално от всички сили на народа ни. Тази войска най-малко заслужава да бъде огорчавана, както тя е днес огорчена от някои заблудени синове на народа ни, които, увлечени от програмите на лъжлива агитация, увлечени от миражни надежди, са напуснали родни огнище и са поели горите в качеството си на чета колона да разрушат тила на войската. Тя трябва да бъде възможно по-скоро защитена тук, а нейният тил прочистен от тези непоправими, заблудени български синове.

Тази войска няма да се смути от това, което се върши днес близко и далеч от Родината. Тя няма да се смути затова, защото действително няма нищо тревожно. Тревожно е само това, което се е създавало в умовете на ония, които се поддават на чуждите агитации. Аз не виждам нищо тревожно по бойните фронтове. Наистина германците отстъпват на Изток, но това те го правят планомерно, имайки главна задача да разбият и унищожат противниковата жива сила. Те се оттеглят системно. Но чухме ли ние до днес да има някоя широка пробиция, големи обкръжавания, в които да попаднат огромни количества германски материали и пленници? Това ние не чухме. А това е вече доказателство, че германската войска е запазила своя дух, че тя отстъпва планомерно, че нейното

командуване е намясто. А това съвсем не е признак на поражение. Това е признак, по което разбираме, на една бъдеща победа. То показва един стремеж към групиране на по-големи резерви, които ще кажат по-късно своята дума. На юг в Италия положението е почти същото. Там противникът със седмици напирал, обаче неговият напор е твърде незначителен в технико отношение. Всичко това ни показва, че обстановка, която се представя пред нас и пред българската войска, не е тъй тревожна.

Българската войска, добре снабдена и въоръжена, ще изпълни своя дълг, както го е изпълнявала и досега. Прочее, каквото и да е положението, тази войска, както казах, подкрепена от националните сили на народа, няма да се смути. Тя ще се справи с всички изненади, толкова повече, че всеки изминат ден е в нейна полза. Всеки изминат ден тя става по-силна в сравнение с противника, който се изтощава.

В заключение ще кажа, че новият режим, покрай другите завоевания, които направи, промени схващанията по отношение на народната отбрана особено след миналата голяма война. Той създаде една добре снабдена, добре въоръжена войска, която, както казах, ще изиграе своята роля и която ще представлява един коствелив орех, който ще счути зъбите на всеки, който би се опитал да го сдъвче.

Да пожелаем, г-да народни представители, на правителството да следва и занапред пътя, който е следвало досега, а ние да си дадем дума да го подкрепяме по този път, който е единственият, който ще ни доведе до утрешния честен ден на родината. Нека с гласуването на разглеждания законопроект дадем още едно доказателство, че ще следваме досегашната си традиционна политика на непрекъсната, на непрестанно засилване на народната отбрана, нека с това гласуване вложим още един здрав камък в бъдещия строеж на сигурността и на свободата на вечната обединена родина. (Ръкоплескания).

Председател Христо Калфов: Има думата народният представител г-н Петко Стайнов.

Петко Стайнов: (От трибуната) Г-да народни представители! Преди да засегна тази точка от дневния ред, която сега разглеждаме, ще изкажа моето огорчение от това, че при предишната точка от дневния ред поставих някои въпроси на почитаемото правителство, които считам, че са важни и че са грижа на всички нас — напр. въпроса за отстъпване на една държавна територия от 16 села, без да се съобщава на народното представителство, не е един маловажен въпрос — но на тези въпроси не ми се отговори. Аз моля защитата от г-н председателя на Народното събрание, г-н председателю! Вие сте нашият първенец и бдите тук за нашите права и прерогативи. Аз Ви моля: застъпете се за мен, народния представител, и когато задавам въпроси на г-да министрите, нека те ме удостоят с честта да ми отговорят. Това е незначителна на народния представител. Аз останах огорчен от това, че г-да министрите ме изслушаха и не счетоха, че заслужавам да ми отговорят на въпросите, които сложих с всичката сериозност. Застъпете се, г-н председателю, за нас, народните представители.

Председател Христо Калфов: Вие не можете да се оплачете, че не Ви е давана думата. Винаги Ви е давана думата. Вие най-често вземате думата. А дали ще ви отговорят г-да министрите, това е тяхна работа.

Петко Стайнов: Аз поставям въпроси и устно, и писмено, и пак не ми се отговаря. Съжалявам, че когато конституцията задължава г-да министрите да ми отговарят, те не ми отговарят. Може по-късно да ми отговорят, но трябва да ми отговорят. Може министърът да заяви, че не желае да ми отговори, но аз считам, че конституцията и уважението към народния представител задължават г-да министрите да отговорят.

Димитър Марчев: Не заслужавате отговор.

Петко Стайнов: Министърът може да заяви, че не желае да отговори или по държавни съображения трябва да премълчи известни обстоятелства, но той е длъжен да отговори или веднага да заяви тук, че не може да даде отговор.

Министър Дочо Христов: Г-н професор Стайнов! Моля Ви да ме чуете. Аз замества министъра на външните работи и чух зададения Ви въпрос, но останах да Ви отговоря впоследствие, когато ще се занимаваме по-подробно с въпроса при закрити врата в комисията.

Петко Стайнов: Това имам пред вид, г-н министре. Това е все пак един отговор. Благодаря Ви, че поне по този начин ми отговорите, но остане никой не ми отговори.

Сега да премина към този бюджетен кредит, който е сложен на наше разглеждане тук.

Г-да! Аз съжалявам, че към моя другар г-н Никола Мушанов се отправи един укор — че той и хората, които са заедно с него, действували за разединението на българския народ.

Г-да! Този укор не е верен най-напред за миналото, но най-малко е верен за днес, когато ние не знаем как ще свърши войната. В това отношение съединенията на уважаемия г-н Йовов, че няма много тревожно за германците на източния фронт, ми се видяха много оптимистични и това, което той каза, е много прибрано казано, защото ние не знаем как ще свърши войната. Ние всички сме загрижени от тези събития, които с главоломна бързина се развиват около нас.

Г-да народни представители! Ние вече не мислим за разединение, защото разединението може да вкара България в гроба. Ние

даже не мислим толкова за делението на власт и на опозиция. Ние от опозицията и вие от правителството трябва да мислим как по-добре да изпълним нашия дълг, как в този момент, когато се слагат такива тежки въпроси за нас, с общи усилия да им намерим едно разрешение, което да отговаря на самостоятелната българска политика, което да отговаря на новонастъпилите събития в международния живот.

Димитър Марчев: Като Бадوليو.

Петко Стайнов: Вярвайте, г-да, че ние не се ръководим от никакво съображение за съединение, а повече се ръководим от съображение за съединение, защото и нас ни боли за България, както и вас ви боли за България. Аз съм огорчен от това, което се каза, и затова искам да отговоря обвинението, което се отправи към моя другар от опозицията г-н Никола Мушанов — че той търси разединение.

Г-да! Аз също така трябва да изкажа моето огорчение от отсъствието на г-н министър-председателя и министър на финансите. Този човек, който с едно необикновено търпение, каквото че съм срещал никога през моята двадесетгодишна кариера в Народното събрание, стоеше тук най-редовно повече от всички министри и следеше не само своите закони, но и другите закони, видя ми се и на мене странно, че когато се касае за 9 милиарда кредит — не за 1, за 2, за 5, за 10, за 20, за 100 милиона, а за 9 милиарда — този съвестен човек, който стои тук като ярица на табия, за да види какво се решава и да командва дневния ред на Народното събрание, той напусна табията. (Смях) Аз не казвам, че той го е направил със скрито намерение. Аз този укор не мога да отправя на министър-председателя, но все пак смятам, че това не биваше да става, защото в този момент, когато се касае за 9 милиарда кредит, не се касае само да изкажем доверие на войската. Аз зная, че министърът на войната е един от най-искусените в нас по въпроса за снабдяването на войската. Туй поне никой не може да му оспори. Няма да дигам сега тук правилно ли е снабдена войската. В това открито заседание няма да се занимаваме с този въпрос, нито съм компетентен да кажа колко танкове са доставени, колко оръдия, колко самолети, колко бронебойни оръдия и от какъв калибър. Този въпрос може да бъде разглеждан най-добре в комисията, или още по-добре между четирите — от оня, който се интересува и има чувство за дълг, и от министъра на войната. Аз няма да повдигам тук този въпрос. Но тук се поставя въпрос за кредитирането на доставчиците, за даване пари в аванс. Ние сме в правото си да искаме обяснения по кредитирането, щом ние, народните представители, отпуснаме кредитите, парите на държавата, щом държим кесията. И това е именно главната задача на парламента — да отпускат пари, кредити. Въпросът, който искам да отправя, не е до министъра на войната, а до министъра на финансите, не е колко оръдия сте доставили — това е тайна — а колко пари са похарчени и колко пари сме отпуснали. Да направим сметка колко военни кредити сме ви отпуснали досега, да видим като Парламент, който отпуска кредитите, как сме кредитирали войната. С тия кредити ние не кредитираме министъра на войната или Министерството на войната, а кредитираме изобщо подготовката на държавата за война, защото ние сме влезли във война. Ние вече сме обявили война на две държави, следователно ние сме държава във война. Да не забравяме туй, че сме обявили война на две държави и следователно трябва да се готвим за една ефективна война, която рано или късно може да дойде. Дай Боже да не дойде, но трябва да се готвим с оглед, че тя може да дойде. Ние гласуваме кредити с оглед на туй, че тя може да дойде.

Така че, г-да, искам да излезе тук съответният министър на финансите и да направи сметка колко милиарда военни кредити сме отпуснали досега. Това не е тайна. Това фигурира в „Държавен вестник“. Той се изпраща и в чужбина и онзи, който иска да види колко кредити сме отпуснали, ще вземе „Държавен вестник“ и ще посчете. Няма нужда от шпиоци, няма нужда от прикриване. То се знае.

Та аз искам само да види XXV обикновено Народно събрание какви усилия е направило; аз искам да ни каже г-н министърът на финансите или онзи, който го замества, колко милиарда досега са отпуснати. Ако са малко и ако настоява правителството да отпуснем още, ще отпуснем още, но трябва да бъдем наясно по това как сме изпълнили дълга си към войската.

Г-да! Тук не се касае, както преждеговорившият г-н Йовов направи, за възхвала на войската. Има ли нужда на нашата храбра и доблестна армия да правим повече възхвала? Нейната възхвала е направена вече от целия български народ и от нейните бойни знамена. Г-да! Някой може би счита, че само някой среди у нас милеят за българската армия, а ние, които сме представители на опозицията, сме някакви предатели, че ние не мислим за българската войска. Позволете ми да кажа, че монополът за обич към българската войска нямат нито тези тук, нито ония там. (Сочи наляво и надясно) Българската войска е родна, понеже пази всички ни като българи и нашата държава. Ние всички сме обединени в нашата обич към българската войска. Когато искаме обяснение по този или по оня въпрос, ние не правим това, за да критикуваме или за да изкажем недоверие към българската войска. Моля, думата „предатели“ поне тук недейте я произнася, защото ние всички тук еднакво милеем за нашата войска. Няма нужда сега да правим възхвала на войската. Тя е направена. Тук е въпросът да видим какво сме дали и какво можем да дадем занапред за създаване на една силна и добре снабдена българска войска, дали сме изпълнили нашия дълг като народни представители. Аз няма да се спирам върху положението на руския фронт. Вие го знаете. Коментарите на г-н генерал Йовов може да отговарят на някакво германско тълкуване на положението, но аз мисля, че тези коментари не са верни, че събитията са по-ясни, отколкото ни казва г-н генерал Йовов.

Председател Христо Калфов: (Звъни)

Петко Стайнов: Но този въпрос засега не е сложен на разискване и аз го оставям настрана. Г-н Йовов сам ви каза, че положението не било тъй тревожно, значи, то е тревожно, но не било „тъй тревожно“. Аз мисля, напротив, че положението именно е „тъй тревожно“, много тревожно.

Председател Христо Калфов: (Звъни)

Петко Стайнов: Г-да! Както всички вие, тъй и аз, тъй и моите другари от опозицията считаме, че нашата войска трябва да бъде снабдена и преди всичко да бъде въоръжена. Строежите, някои от които, според мене, са даже ненужни, могат да бъдат отложени, но българската войска трябва да бъде снабдена с оръжие. По този въпрос няма различие между нас. Чули ли сте някога някой да оспори искан от правителството кредит за въоръжаване на нашата войска? Видели ли сте някой да не гласува кредитите за въоръжаване? Преди няколко години от нас се поиска да гласуваме 12-миллиарден кредит за въоръжение и цялата опозиция гласува този кредит, защото той беше за българската войска. Колкото пъти са слагани на гласуване кредити за въоръжаването на войската, ние сме ги гласували. И сега този кредит от 9 милиарда лева пак ще го гласуваме, защото той е за войската. Ние можем да откажем да гласуваме кредити, в които се изразява политика, защото ние сме за обратната политика на вангата. Ние можем да оспорваме някои кредити, които отиват за политически или административни цели, с които ние не сме съгласни, но когато се касае за кредити за въоръжаване, ние гласуваме тези кредити, защото те отиват за въоръжаването на българската войска, която ще пазим всички ние. Мисля, че изразявам и мисълта на моите другари в Камарата, ако заявя, че ние ще гласуваме за този кредит, тъй както сме правили това и в миналото.

Аз смятам, че добре е направено, гдето този кредит е разхвърлен за 15 години. Девет милиарда лева не може да бъдат понесени от едногодишен бюджет и много правилно те са разхвърлени за петнадесет в 15 години. 15 години дават възможност на бъдещите поколения да понесат част от тежестта на този разход.

Та първото искане, което отправям, е: министърът на финансите да ни даде една таблица — аз нямам време да я съставя, но вярвам, че той я има — за да видим туй Народно събрание колко милиарда лева военни кредити е дало. Това може да се направи, като се съберат гласуваните кредити от „Държавен вестник“.

Министър Дочо Христов: Всеки може да ги види в „Държавен вестник“ и ще се свърши историята.

Петко Стайнов: Г-да! Тук се слага въпросът за 9 милиарда лева. Считам, че тези пари трябва да отидат най-първо за въоръжение — за артилерия, за танкове, за бронировани оръдия, за авиация, за мундир и пр., защото от туй имаме нужда. Ние трябва да поръчаме всички тези работи в държавите, които могат да ни ги доставят. След излизането из строя на Италия днес остава единствена Германия, която може да ни достави оръжие. Така че, както 12-те милиарда лева, които гласувахме по-рано, тъй и тези 9 милиарда лева, които сега гласуваме, ще отидат в Германия.

Във връзка с това, искам да знам какви са паричните ни отношения с Германия. Онязи години, докато във връзка с един полугодишен кредит, аз повдигнах въпроса колко ни дължи Германия. В онязи момент Германия ни дължеше около 14 милиарда лева. След като Германия внесе стоки у нас — не зная колко е внесла — и след като сме изнасяли, изнасяли, изнасяли ние много и много стоки, дохождаме до едно положение на равностойност, че не ние сме длъжници, а Германия е наша длъжница с 14 милиарда лева. Дори дали не бяха 15 милиарда лева. Този въпрос е известен на всички вас. Обаче тогавашният министър-председател г-н Филев заяви от височината на министърския фотойл, че това не било вярно, че Германия нищо не ни дължала, и не само не ни дължала, ами дори ние сме били длъжници на нея, защото толкова много доставки ни била направила, че въобще всичките й дългове са били покрити! Аз съжалявам, че днес г-н Филев не е министър-председател, защото бих желал с него да възобновим спора си от оная година и да видим със сметка в ръка дали беше вярно неговото твърдение тогава, че Германия била даже кредитор на нас, или бе вярно моето твърдение, че Германия ни дължи милиарди. А сега, когато нашето положение се влоши за нас, днес се е стигнало до положението, че Германия дължи на бедна България 18 милиарда лева...

Председател Христо Калфов: (Звъни)

Петко Стайнов: 18 милиарда лева! Вие давате ли си сметка, г-да народни представители, какво значат за един беден народ, за едно бедно стопанство 18 милиарда лева? Давате ли си сметка какъв удар се готви утре при един обрат и при тези задължения на Германия към нас от 18 милиарда лева, за нашия лев и за нашия финансов стабилитет?

Министър Дочо Христов: Цифри лесно се споменават, обаче аз ви заявявам, че това не е истина.

Петко Стайнов: И тези 18 милиарда лева, г-да, Германия ги дължи при положение, че не сме починали още да изнасяме тази година тютюнито, при положение, че още не е направена сметката за горелото, за всичките пулпове и други стоки, които за милиарди лева ние изнасяме в Германия. Може би тези 18 милиарда ще бъдат надминати с още 5-6-8, да не кажа и повече милиарди лева. Така че на Нова година или идущата пролет Германия ще дължи на България 25 милиарда лева.

Председател Христо Калфов: (Звъни)

Петко Стайнов: Г-да! Да мислим по този въпрос. Ето въпросът, по който искам да поговорим с г-н министъра на финансите, а не да водим спор с г-н министъра на войната — въпросът за тези 25 милиарда лева.

Министър Дочо Христов: Аз пак ще кажа, че се спекулира с отсъствието на г-н министъра на финансите, приказва се зад гърба на един отсъстващ министър. Когато той е тук, ще ви отговори на въпросите. Аз ви заявявам, че това, което твърдите, не е вярно.

Петко Стайнов: Аз пък ви заявявам, че това е вярно и смея да оспоря твърдението на г-н министър Христов.

Председателстващ Христо Калфов: (Звъни) Г-н Стайнов! Мина Ви времето.

Петко Стайнов: Аз имам право да говоря един час.

Г-да! Понеже Германия има нужда от стоките, които изкарва, за своята войска, оказва се, че не е в състояние да изпълни поетите задължения и да задоволи напълно нуждите на българската войска и народа в индустриално, стопанско и военно отношение. Аз бих бил много благодарен, ако срещу тези 9 милиарда лева, които ще гласуваме, Германия би била в състояние сега или в най-скоро време да внесе материали. Даже много не бих избирал материалите, стига да ги има. По въпроса за материалите дори няма да направя възражения. Но за нещастие виждам, че от една година и половина, или даже от две години насам Германия не е в състояние да ни изплати в материали всички онези стоки, които ние пращаме на нея и вследствие на което се явява тази разлика от близо 20 милиарда лева. Значи, факт е, че Германия не е в състояние да изплати нашите стоки и ние трябва да вземем мерки, докато е време.

Министър Дочо Христов: Аз бих молил да препоръчате мерките, г-н Петко Стайнов. Кажете ги, за да се отбележат в протоколите.

Петко Стайнов: Сега вие казахте, че аз използвам обстоятелството, че няма министърът на финансите и приказвам зад гърба му. Г-н министърът на финансите имаше възможност, за да не приказваме зад гърба му, да почака една неделя и тогава да внесе този законопроект, за да може той да ни направи най-пълни възражения. Той ще отсъства една неделя или пет дни. Значи, идния вторник щеше да бъде гласуван законопроектът.

Министър Дочо Христов: Знае се, че законопроектът има второ четене и при второто четене министърът на финансите ще присъства и ще даде обясненията. Защо се спекулира с тази работа? Прави се една политичка, на която не е мястото тук да се прави.

Петко Стайнов: Вие ми правите възражения, но аз бих предпочел г-н министърът на финансите да бъде тук и той да ми направи тези възражения. Другояче аз щях да поставя въпросите тогава. Сега, понеже го няма, считам, че ще бъде предизвикателство да продължавам повече по тези въпроси, ето защо ще спра. Набелязвам само въпросите, защото не може да мине един такъв законопроект без поне да набележим въпросите, които във връзка с него ни вълнуват нас като народни представители. Касае се за 20 милиарда лева, които Германия дължи на една бедна България. Не може този въпрос да го минем мълком.

Димитър Марчев: Окръжното е доставено вече.

Петко Стайнов: Ти, драги приятелю, не разбираш тези работи. Ти не си прочел баланса на Българската народна банка, и докато не си го прочел, стой си там и си гледай работата!

Димитър Марчев: (Възразява нещо)

Петко Стайнов: Г-да народни представители! Аз знам, че германците ще направят всички усилия да изплатят една част от тази сума, но аз бих желал да бъдем внимателни и затова обръщам вниманието на Министерския съвет при уреждането на тази сметка да не се задоволява само с туй, което германците ще обещат да ни доставят след войната. Аз считам, че ако приемем едно уреждане на сметката такова — германците ще кажат: „Има да вземем 18 милиарда лева, ние ви обещаваме, че след като свърши войната ще ви ги върнем в стоки, ще подпишем полици и по този начин нищо не остава вислю“ — ще бъде от наша страна една грешка. Какво ще бъде положението на Германия след войната и дали ще бъде в състояние да плаща, ще видим. Когато се касае за 18 милиарда лева, които обвързват българския народ по страшен начин, едно такова уреждане на сметката с Германия — да подпише полици за задължението си и да го изплати след войната във военни материали, които може би тогава да не са ни нужни, защото не знаем дали ще са нужни тогава такива материали — аз не мога да приема. Ето защо казвам, че ако беше г-н министърът на финансите тук, ние щяхме да поставим въпроса: какво разрешение предлагат германците за плащането на тези милиарди, които ни дължат? Тогава аз щях да му обръна вниманието, че България не може да приеме ново кредитиране, защото това ще бъде само покриване на задължението с полици, а това значи срещу парите, които имаме да вземаме, да не можем да получим стоки. Ние искаме да получим стоки, а такива днес не можем да получим в такъв масшаб, който да може да покрие нашите вземания към Германия.

Аз обръщам също така вниманието ви върху един пасаж от чл. 3 на законопроекта, в който се казва: „При доставки по настоящия закон може да се уговарят и да се отпускат по преценка на комисията по чл. 120а от закона за бюджета, отчетността и предприятията аванси срещу тези доставки в размер до 50% от стойността, по реда на забележката към чл. 66 от същия закон.“

Г-да! Да се разбере. Ако ние имаме увереност — аз имам такава увереност, най-после може би преша, военният министър ще каже — че Германия не е в състояние сега засега, поради своите собствени нужди, да ни даде оръжие, то ако дадем такива аванси до 50% от стойността, рискуваме още повече да увеличим задълженията на Германия към нас и да изпаднем в още по-бедствено положение. Искам да обърна вниманието ви на забележката към чл. 66 от закона за бюджета, отчетността и предприятията, където се казва, че „в изключителни и бързи случаи Министерският съвет може да разреши отпускане на аванси за военни доставки от странство до 30% от стойността“. Вие сега, за да улесните Германия — а с това в известни отношения ще поставите в по-трудно положение българското стопанство — искате от нас да разрешим на министъра на финансите да даде един аванс от 50%.

Димитър Марчев: Г-н Стайнов! Разберете, че оръжието е доставено вече.

Петко Стайнов: Ти чел ли си закона за бюджета, отчетността и предприятията? Знаеш ли кой е този закон?

Димитър Марчев: Оръжието е тук, доставено е вече.

Петко Стайнов: А има един чл. 225 от закона за бюджета, отчетността и предприятията, който закон е нещо като малка конституция, в който е казано: „Никой от разпоредбите на този закон не може да бъде отменена или изменена с какъвто и да било закон, общ или специален, освен с нов закон за бюджета, отчетността и предприятията или със специален закон за изменение и допълнение на настоящия закон“. Щом законът ви задължава да давате само 30% аванси, на какво основание една воля, изразена от самите вас преди известно време в общия текст на чл. 66, сега я отричате и увеличавате аванса до 50%, и то в един момент, когато се касае да приберем парите си от Германия, а не да ѝ даваме нови кредити?

Това имам да кажа.

Председател Христо Калфов: Има думата народният представител г-н Найденов Андреев.

Найден Андреев: (От трибуната) Г-да народни представители! Пред нас е законопроект, с който се дава разрешение на министъра на войната да поеме задължения от 9.925.000.000 лв. за нуждите на нашата народна отбрана. Тази сума, този кредит за нашите скромни възможности действително не е малък, но спрямо колосалните кредити, които днес воюващи и невоюващи народи предвиждат в своите военни бюджети, и спрямо планините от злато, които днес се изразходват за нуждите на войските във всички държави, този кредит е много скромен.

Ето защо, г-да народни представители, аз излязох пред вас не толкова да ви убедя в необходимостта от този кредит за нуждите на нашата народна отбрана, колкото да изтъкна мястото, което заема войската в живота на нашата държава, защото за чест на народното представителство от XXV обикновено Народно събрание, през време на което българският народ изживя един от най-великите исторически събития от освободението насам, то, народното представителство, е доказало, че има съзнанието за мястото, което заема войската в живота на нашата държава, а така също и за нейната роля в живота на българския народ.

Аз излизам, г-да народни представители, да кажа няколко правдиви и заслужено похвални думи за нашата родна, храбра и доблестна войска, която днес като буден страж стои бодро на своя пост и брани родните предели на обединена България от Силистра чак до Охрид и от Дунав до българското Бяло море.

Г-да народни представители! Светът е във война, която вече навлиза в своята пета годишнина. Борят се на смърт и живот двете групировки, като за бойно поле те имат цялата планета — с земята, водата и въздуха. В тази гигантска война воюващите народи си служат с най-усъвършенстваното оръжие, което е последната дума на техниката; оръжие, което периодически се мени; оръжие, което не ежегодно, не ежесечно, а мога да кажа ежесечно еволюира и се усъвършенствува. Това оръжие, което днес е било съвършено, което е било последна дума на техниката, което е било модерно, утре ще бъде остаряло вече, то ще бъде вече изоставено, сменено. В превъоръжаването на двете групировки има едно надпреварване за все по-ново и по-ново усъвършенстване на средствата за борба в тази война.

Г-да народни представители! Днес се изразходват, както казах, планини от злато за въоръжението на армиите на държавите, които воюват. Ето защо всички държави предвиждат в своите бюджети големи кредити за своята отбрана. Предвиждат средства за народната отбрана не само тези държави, които воюват, но и тези, които не воюват, и тези, които са неутрални, защото никоя държава, никой народ не знае кога ще се наложи нему да влезе във войната, поради което той трябва да бъде готов със своята отбрана.

България, г-да, днес формално не е влязла във войната. С оръжие, но фактически днес тя води война за запазване на реда, на мира и на сигурността на Балканите, а така също днес тя стои бодро на своя пост и бди за вътрешния фронт на нашата държава. Защото, г-да от здравината на вътрешния фронт на държавата зависи и здравината на външния фронт. Вътрешният фронт на държавата е подготвителната позиция за успех в борбата на външния фронт.

Г-да народни представители! В тази война, която продължава, която не знаем кога ще свърши, ще има народи, които ще бъдат победени, ще има други, които може би ще бъдат заличени от картата. Един народ, макар и победен на бойното поле, ако той е употребил всички средства, всички възможности, всички сили, цялата си енергия, ако е проявил своя борчески дух и ако е паднал на бойното поле като герой-народ, този народ има моралното и историческо право един ден да иска отново да бъде възстановен, отново да възкръсне, отново да бъде свободен и независим. И обратното: народ, който в днешната война не е употребил всички средства за борба, не е проявил своя борчески дух, своите военни добродетели, а който се е размекнал преди края на войната, или се е размекнал преди да влезе във войната, такъв народ, ако е паднал на бойното поле, няма моралното и историческо право един ден да иска отново да бъде възстановен като свободен и независим народ.

Г-да народни представители! Българският народ, за радост на всички ни и за огорчение на нашите врагове, не е от последните народи. Той е народ с героично, славно минало, той е народ с борчески дух, с военни добродетели, народ от войници. Българинът като войник преди 13 века зае земята, която днес той има. Цели 13 века той като войник брани тази своя бащина земя от пристъпите на всички свои врагове.

Българският народ е дал много и скъпи жертви, за да бъде освободен от двете робства, в които е бил; той е дал много и скъпи жертви за своето национално обединение. Ето защо, г-да народни представители, днес, когато благодарение на победите на героичната армия на нашия съюзен германски народ ние имаме вече национално обединение, никой от нас няма правото да се отказва от това национално обединение, защото за него са давали скъпи жертви всички български поколения от Аспаруха досега. Националното обединение за българския народ беше блян, беше мечта, беше национален идеал за българските поколения през вековете, в нашия дълъг хилядогодишен исторически живот.

Националното обединение е резултат от борбите на всички български поколения, на цялата българска нация. А нацията не сме само ние, живите български поколения; нацията — това са всички поколения от Аспаруха досега и онези, които ще дойдат след нас. Следователно ние сега, живите български поколения, нямаме право да се отказваме от националното обединение и да даваме български земи. Никой българин няма правото да дава български земи, защото никой не го е упълномощил за това. Не са го упълномощили нито тия, които са в гробовете, които са паднали за това национално обединение, не са го упълномощили нито ония български поколения, които ще дойдат след нас и на които ние сме длъжни да осигурим един сносен човешки живот.

Г-да народни представители! Българският народ от тази война не очаква нищо друго, освен да запази сегашното си национално обединение, т. е. да запази сегашна свободна, независима и обединена България. Той няма никакви империалистически стремежи, той не е имал никога такива. Още нашите възрожденци през епохата на нашето национално възбуждане бяха поставили като лозунг: нищо чуждо не искаме, нищо свое не даваме. Този нравствен принцип дава един особен, чист, кристален ореол на цялата епоха на нашето национално възбуждане и я прави може би единствената в историята на цялото човечество.

Следователно няма нужда българският народ да унива, няма защо да се страхува, че може да бъде упрекнат и обвинен в нещо. Той с гордо и вирнато чело утре може да излезе и пред най-строгия, най-справедливия световен ареопаг. Там той не може да бъде обвинен за нищо, защото той е искал, иска и ще иска в тази война само своето.

Г-да народни представители! В тази война, колкото и продължителна още да бъде, колкото и жестока и унищожителна да бъде, накрая ще победят онези народи, които ще могат да устоят до края на войната. Онези народи, които запазят своя борчески дух, онези народи, които, както казах, няма да се размекнат, няма да отслабят своите национални сили и своята воля, няма да изгубят своята вяра в светлото си бъдеще. В тази война аз считам, че ще победят онези народи, които са носители на творческите сили, защото иначе, г-да, не може и да бъде. Ако отречем това, то значи да отречем творческото начало в живота. А при изграждането на живота, г-да, винаги са вземали участие, борили са се разрушителните и творческите сили, като накрая са побеждавали творческите сили. И така може да се обясни дивната хармония, която съществува в живота, създадена от твореца.

Ето защо нека вярваме, че накрая ще победят нашите велики и храбри съюзници, защото те са носители на творческите сили, те са носители на творческото начало.

Г-да народни представители! Българският народ, когато се е отнасяло за неговата войска, винаги е давал мило и драго за нея, затуй защото той обича своята войска; защото той счита, че тя е плът от плътта му и кръв от кръвта му; защото тя е свидна неговата рожба; защото той се оглежда в нея и вижда своя борчески дух; той вижда там своите военни добродетели; той вижда в нея най-яката и здрава поддръжка на държавата и най-голямата надежда за още по-светлото бъдеще на българския народ.

Г-да! Българският народ има пълна вяра в своята войска, защото знае, че тя е храбра, че тя е героична, че тя е с висок борчески дух, защото знае, че тя е отлично подготвена и въоръжена по последната дума на техниката и по последните поуки и опити на съвременната война. Той вярва в победата на нашата храбра, героична войска, защото знае, че тя се командва от един началнически персонал авторитетен, подготвен. Той вярва в нашата войска, която днес е единна, сплотена и обединена около своя върховен вожд, Негово Величество цар Симеон II, нашия млад цар (Ръкоплескания), светлата звезда на обединена България.

Нека, г-да, в този момент от висотата на трибуната на българския Парламент да изпратим нашите братски, топли и сърдечни привети в знак на признателност към нашата скъпа и героична

родна войска, която в този миг стои като буден страж и бди над родните предели на обединена България, на България на Симеона Велики на Самуила и Иван Асен II; на обединена България на Свети Кирил и Методи, на Свети Климент и на отец Паисий; на обединена България на О'Бозе почившия цар Борис III, цар-обединител; на обединена България на сегашния наш млада цар Симеон II, звездата на обединена България!

Да живее нашата храбра, героична и надеждна родна войска! (Ръкоплескания)

Председател Христо Калфов: Г-да народни представители! Ще поставя на гласуване. Които приемат на първо четене законопроекта за разрешаване на министъра на войната да поеме задължение за нуждите на народната отбрана в размер на 9.925.000.000 лв., платими за повече от три бюджетни години, моля, да вдигнат ръка. Абсолютно мнозинство, Събранието приема.

Законопроектът ще бъде изпратен в комисията за разглеждане.

Председател: ХРИСТО КАЛФОВ

Дневният ред е изчерпан. Предстои да определим дневния ред за идното заседание.

За утре, 15 ч., председателството, в съгласие с правителството, предлага следния дневен ред:

Второ четене на законопроектите:

1. За допълнение на чл. 8 от наредбата-закон за държавния надзор върху дружествата и сдружаванията.

2. За изменение и допълнение на закона за уреждане собствеността върху общински места, дадени или заети за жилища на бездомници.

3. Първо четене на законопроекта за уеднаквяване на наказателно-съдопроизводствените правила по някои закони.

Които г-да народни представители приемат този дневен ред, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Затварям заседанието.

(Затворено в 18 ч. 5 м.)

Секретари: { ДИМИТЪР САРАДЖОВ
АТАНАС ЦВЕТКОВ

Началник на Стенографското отделение: ДОНЧО ДУКОВ